

Србија почасни гост пештанског Сајма пољопривреде

6.
СТРАНА

10.
СТРАНА

Програм батањских малишана

10.
СТРАНА

СНН

Разговори у Министарству просвете

3.
СТРАНА

Скуп представника Срба из региона у Вуковару

ПОЛИТИКА

Коментар

Запад преко леђа Срба „заокружује” албанско питање

Политичка брига и заштита коју Запад посвећује косовским Албанцима одлучује о судбини српске нације, а не о националној мањини. Српска државна и национална свест мора да има у виду да се већински политички табор Запада супротставља српским државним правима и истинама, и при том ради на „решавању албанског питања”.

Ово што се догађа данас на КиМ има корен у даљој и ближој прошлости. Узмимо 1989. годину и политичко понашање Запада. Албанци нису били задовољни променом устава из 1974. године; кренули су у бојкот српских институција, али живот је функционисао (албанске странке нису забрањене, привредна активност, медији такође, итд.). Србија је покушавала да успостави дијалог, Албанци су одбијали. Умешао се Запад тако што је охрабривао албан-

ско удаљавање од Срба разним средствима.

Почело је ово змијско клупко да се одмотава одмах по разбијању СФРЈ. Немачки министар спољних послова Клаус Кинкел захтева 1992. године да Косово добије специјални аутономни статус. Нешто слично је тражио и француски шеф дипломатије Ролан Дима. Почетком 1993. године, на преговорима о рату у БиХ у Женеви, преговарачи Венс и Овен позивају Добрицу Ћосића на вечеру

и разговор искључиво о Косову. Откуда та тема? Они испитују његово мишљење и завршавају разговор да треба ћутати о КиМ у наредних пет година. Најопасније упозорење стигло је из Америке. Бил Клинтон је упутио писмо Слободану Милошевићу, 3. марта 1993. године, у коме пише: „У случају сукоба на Косову који би био изазван са српске стране, САД ће бити спремне да пошаљу војне снаге на Косово и у Србију.” Група америчких конгресмена са Елиотом Ингелом на челу, боравила је на Косову 13. априла 1993. године и обећала лидерима албанских партија помоћ САД у остваривању циљева „републике Косова”.

Када су у пролеће 1998. године, наоружане илегалне групе УЧК почеле да отимају српске цивиле (старце, децу, запослене раднике) у Метохији, у селима око Дечана, Призрена, Оrahовца и одводе у смрт, Запад је ћутке посматрао и смишљао своје планове. Штавише, бранили су легалним српским органима реда да интервенишу! А када су видели да Србија својим легалним акцијама зауставља терор над својим грађанима, Запад се досетио да „зарад мира” пошаље своје верифакторе за надгледање и контролу мира. Заправо, то су били скривени помагачи (локатори) албанског сепаратизма. То је била, другим речима, припрема за 24. март 1999. године; за војну агресију 19 држава НАТО-а. Када су наишли на снажан српски отпор, Запад је пристао на Резолуцију 1244 која штити међународни статус СР Југославије и њен територијални интегритет. Ипак, учинак Запада је у томе што је био покровитељ протераних 300 хиљада Срба са КиМ. Подла игра Запада се наставила. Албанци на Косову и Метохији противустванно су прогласили независност 17. фебруара 2008. године, а неке државе, претежно из Европске уније и САД признале су српску покрајину као независну државу, без основа у међуна-

родном праву. Створено је једно анемично стање са далекосежним последицама.

Дупла игра Запада се наставља: потпише се Бриселски споразум и косовска страна неће да поштује оно што је потписала. И десет година Запад прелази преко оваквог понашања при чему критику уравнотежава, усмерава на „обе стране”.

Тако и ови последњи догађаји, са изборима од три посто изашлих (Албанаца) које Запад признаје. Допушта да косовска полиција вршља по северу уместо Кфора и Еулекса. Срби се прогањају и хапсе са мутним разлозима, албански напади на Србе, чак и оружани, не санкционишу се од стране косовских власти.

Како разумети отворено подржавање свих косовскоалбанских захтева у континуитету од 1990 године? Како тумачити амнестирање албанских злочина у СР Македонији и њихово убрзано укључивање у легалне органе власти? А погинули албански борци са Косова, у сувереној држави Македонији славе се у присуству косовске власти. Дакле, чињенице боду очи: западна инвазија на Косово и Метохију и Србију траје готово три деценије; она је наставак некадашње аустријске, Мусолинијеве и Хитлерове инструментализације српске покрајине. Суштина западне политике на овом делу Европе јесте интеграција Албанаца и дезинтеграција Срба. Ко то не види, нема политичке очи.

Иза нас и пред нама Србима је историјска борба за политичке вредности државне целине, правде, истине, националног достојанства. Вредности дају смисао животу. Другу подршку Србија треба да тражи у оним државама које држе до међународног права. Срби немају друге ослонце. А са ова два може се дуго, дуго издржати.

Проф. др Зоран Аврамовић
Научни саветник

Истраживање јавности

Срби Мађарску виде као највећег пријатеља

Највећи пријатељ Србије је Мађарска, сматра 27 одсто испитаника у најновијем истраживању Института за европске послове. То је, како наводе, за око 11 процентних поена више у односу на истраживања из марта 2022. године.

Грчка је са првог пала на друго место (20 одсто), а сваки десети испитаник не види ниједну државу као пријатеља Србије. Да је Немачка највећи српски пријатељ сматра пет одсто анкетираних грађана. Велика Британија је за 26 одсто испитаника највећи непријатељ Србије у Европској унији (уз оgradu да она већ неко време није члан ЕУ), док је Хрватска у овом таласу на другом месту са 17 одсто оних који је наводе у том контексту.

Немачка је непријатељ Србије према мишљењу 11 одсто испитаника,

док петина не види ниједну државу у оквиру Европске уније као непријатељску спрам Србије.

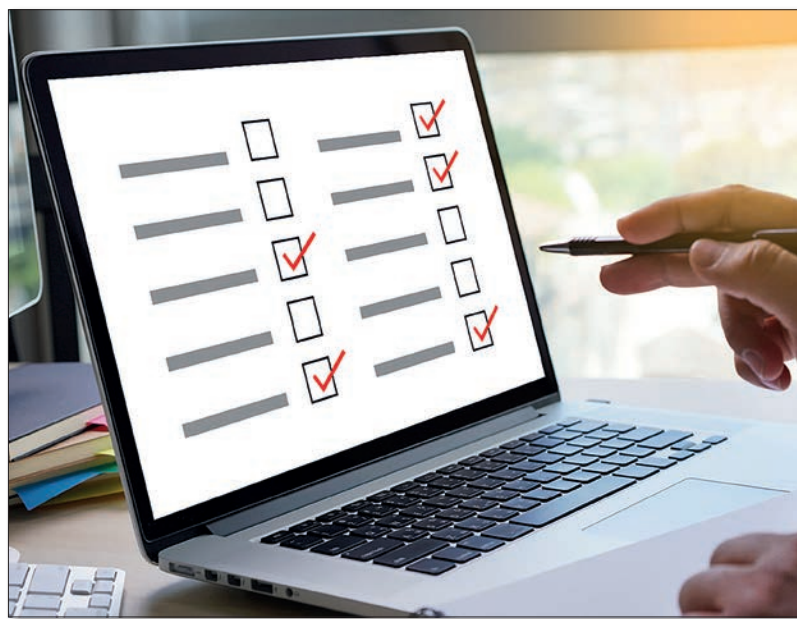
Мађарска (37,0 одсто) и Босна и Херцеговина (14 одсто) су суседне државе са којом Србија има најбоље односе. Следе Северна Македонија (11 одсто) и Црна Гора и Румунија (са по седам одсто испитаника).

У поређењу са претходним таласима, највећи проценат испитаника је у мају 2023. године навео Мађарску, а најмање њих Босну и Херцеговину, док Северна Македонија полако стиче све већу популарност у по-

сматраном периоду (од марта 2018. до маја 2023).

Истраживање је показало и да би, када би се сутра расписао референдум о чланству Србије у Европској унији, 44 одсто грађана

Србије гласало за улазак у Унију. Институт за европске послове спровео је истраживање у сарадњи са Smart Plus Research истраживачком кућом, у периоду од 11. до 29. маја 2023. ■

Скуј представника Срба из региона у Вуковару

САРАДЊА

Без већих промена у третману сународника у окружењу

После Бањске на Косову и Метохији, град Вуковар у Хрватској је угостио учеснике Конференције српских националних организација из земаља региона, седамнаесте по реду. У раду скупа, чији је домаћин било Заједничко веће општина у Вуковару, учествовали су представници Срба из Румуније, Мађарске, Хрватске, Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине, Северне Македоније и Црне Горе, а присуствовали су и гости из Србије.

Поздравне речи учесницима скупа у Вуковару упутио је најпре др Момчило Вуксановић, председник Управног одбора Сталне конференције српских националних организација из земаља региона. Он је подсетио да је допринос ове институције од немерљивог значаја за расветљавање статуса Срба у државама региона, али и допринос решавању немалог броја проблема са којима се Срби сусрећу већ деценијама, почев од проблема запошљавања, права на своје ћирилично писмо, српски језик и низа других, све до немогућности равноправне заступљености у институцијама држава у којима живе.

Потом су представници Срба из земаља региона представили положај српске заједнице у својој земљи, у периоду између две конференције, и упознали присутне са могућим начинима, којима би се бар делимично могли ублажити проблеми са којима се суочавају Срби у земљама региона. Већина учесника скупа изнела је веома лошу слику о стању, које се тиче Срба у државама где живе, а изузетак и даље чине Румунија и Мађарска.

Додуше, иако је ситуација у Румунији знатно боља у односу на положај Срба у Хрватској, Северној Македонији, Федерацији Босни и Херцеговини, Македонији и Црној Гори, ипак, нема разлога за задовољство. Поготово након последњег пописа становништва у суседној земљи, где је драстично опао број тамношних Срба и где је асимилација узела великог маха. То је, говорећи о стању сво-

је заједнице, у свом излагању нагласио и Дејан Попов, потпредседник Савеза Срба у Румунији.

О резултатима прошлогодишњег пописа становништва у Мађарској говорио је Љубомир Алексов, председник Скупштине Сталне конференције српских националних организација из земаља региона и представник српске заједнице из Мађарске, који је дао детаљну слику о њеном бројчаном стању, након објављивања резултата од стране Централног статистичког завода. Говорио је, такође, и о положају српског школства у Мађарској и предложио да стручњаци из региона удруже снаге и напишу јединствен српски буквар. Он је, уједно, изразио жаљење што током лета, српска деца из Мађарске, због разних разлога, нису отпутовала у учествовала у раду различитих кампова, приређених у матици.

Један од таквих кампова током лета приређен је у Чачку, у организацији Удружења грађана „Светосавске свечаности“. О резултатима и успесима пројекта „Српски свет – нови лидери“ говорио је Мирослав Вујанић, пројекат менаџер Удружења грађана „Светосавске свечаности“, ко-

УТИСЦИ ЉУБОМИРА АЛЕКСОВА

„Организација је била одлична, а Вуковарчани су били и одлични домаћини. Прва два дана је био радни део, када смо, по уобичајеним тачкама дневног реда, говорили о догађајима од прошле седнице. Сви су имали прилику да изнесу и да дају своју визију актуелног момента српске заједнице у својој држави. Руководство је дало предлог да се неки чланови кооптирају у уже руководство организације. У овом саставу функционисемо већ осам година и дали смо иницијативу да се на следећој Конференцији изабере ново руководство. Ми, старији смо направили основе сарадње, урадили смо један озбиљан и тежак задатак и сматрамо да је дошло време да дођу неке млађе генерације. Има младих људи, агилних и спремних да преузму наше задатке. Видимо да су младим људима важни положај и одбрана интереса српске заједнице“, рекао је Љубомир Алексов за наш лист.

ји је са поносом додао да је из поменутог пројекта, намењеног српској деци узраста од 12 до 16 година, настао други пројекат „На светосавском путу“. Такође, Мирослав Вујанић, пројекат менаџер Удружења грађана „Светосавске свечаности“, учесницима скупа представио је и иницијални документ, који је израђен са циљем да он буде основа за успостављање услова структуре, која би служила додатном сабирању, јачању и координираном деловању Срба у државама региона.

У наставку форума говорило се и о активностима Конференције за наредни период, са посебним освртом на ангажовање млађих узрастних категорија. На крају форума Момчило Вуксановић је предложио да све организације до краја године у писменој форми поднесу извештаје о положају српског народа у државама где живе, како би Влада Србије и други важни органи Србије и Републике Српске имали јасну слику о проблемима са којима се суочавају Срби у околним земљама.

Он је уједно изнео и персоналне предлоге, везане за промену руководилаца на челу руководства Конференције српских националних организација из земаља региона, пре свега на челу Управног одбора и Скупштине.

Посебно ваља истаћи изузетно гостопримство и организацију домаћина, чланова Заједничког већа општина у Вуковару, који су за своје госте осмислили и реализовали

бројне пропратне програме, као што су: свечано отварање изложбе „Моја ћирилица“ ауторке Олгице Стефановић, концерт Дивне Љубојевић, интерпретатора православне духовне музике и др.

Учесници скупа су посетили и Културни и научни центар „Милутин Миланковић“ у Даљу, кроз који их је провео његов управник Ђорђе Нешић, манастир Успења Пресвете Богородице у поменутом месту, Саборни храм Св. великомученика Димитрија, Патријаршијски двор у Даљу, где је представнике српских организација из земаља региона поздравео епископ осјечко-пољски и барањски Херувим. Архиепископ Српске православне цркве је последњег дана Конференције у Цркви Светог Николе у Вуковару служио и свету архијерејску литургију.

Изузетни и предсретљиви домаћини учесницима Конференције српских националних организација из земаља региона били су: председник Главне скупштине СДСС-а Војислав Станимировић, председник Заједничког већа општине Вуковар Дејан Дракулић, заменик градоначелника града Вуковара Срђан Колар, директор Српског дома Вуковар Небојша Видовић, протојереј-ставрофор Саша Кузмановић, председник ВСНМ Вуковарско-сремске жупаније Светислав Микеревић, као и председници Одбора и запослени у Заједничком већу општина Вуковар.

П. М. - К. П.

ИНТЕРВЈУ

Славна Богдан, њојисивач сџановнишџва

У Мађарској више нема насеља са српском већином

Резултати прошлoгодишњег пописа становништва у Мађарској, које је недавно објавио Централни статистички завод могу се, са становништва српске мањине двојако прихватити. Колико радује чињеница да је укупан број Срба порастао, толико забрињавају подаци који говоре да број наших сународника у селима нагло опада и да више нема ниједног насеља у Мађарској у коме Срби чине већину.

Број пописаних Срба у Мађарској у 2022. години, који су се изјаснили као Срби и који српски језик користе у комуникацији у оквиру породице и друштва и блиски су српској култури, био је 11.622, дакле, за 1584 више него 2011. године. Детаљнија анализа резултата тек предстоји, али је уочљиво да у мањим селима број српског живља опада, док је у градовима слика сасвим другачија.

Иако је прошло годину дана од прошлoгодишњег пописа становништва, вредно је вратити се у прошлост. Многи су тада путем интернета испунили формулар, а било је и оних који су помоћ затражили од пописивача.

Српкиња из Ловре, Славна Богдан, прихватила је задатак и обишла ме-

штане свог села којима је била потребна помоћ приликом пописа. То је био и повод за разговор са Славном, која нам је изашла у сусрет и поделила своја искуства, стечена приликом прошлoгодишњег пописа становништва у Мађарској.

Како је дошло до одлуке да се пријавиш као њојисивач на прошлoгодишњем њојису сџановнишџва?

– Тадашњи бележник ми се обратио са захтевом да се пријавим за пописивача. Требала им је особа која познаје насеље, говори српски језик и може да рукује таблетом, који је за ову сврху развио „KSH“, тј. Централни завод за статистику. У септембру 2022. године почела сам да радим на организацији тадашњег Ловранског

удружења за спорт. Мислила сам да ће попис бити добра прилика да ближе упознам становнике села и да убудуће боље радим свој посао, као председник садашњег Ловранског удружења за спорт, културу и слободно време, тако да сам са задовољством прихватила задатак.

Да ли су Вас њосебно припремали за посао који сџе обављали џоком њојиса?

– Морали смо да завршимо е-курс и потом положимо онлајн испит, што је био предуслов за закључивање уговора. Након тога, могли смо да добијемо таблет и додатну опрему. Скренили су нам пажњу да смо обавезни да чувамо информације и да их не прослеђујемо. За разлику од претходног пописа, 2022. године није било дозвољено попуњавање упитника на папиру, нити вођење белешки на лицу места.

Да ли су Ловрани у већини слушајева џуштем инштернеџа џојунили формулар или су џак сачекали да им Ви, као њојисивач, у џоме џомојнеџе?

– Већина је упитник попунила до средине октобра 2022. године, и то онлајн, тако да ми је посао увелико олакшан. Након фазе самосталног онлајн попуњавања упитника, имала сам читав месец да помогнем онима, који су лично желели да одговоре на питања. Више сам посећивала старију старосну групу током пописа на терену. Већина ме је замолила да их посетим, јер не знају да користе модерну технику, нису могли сами да попуне упитник електронски. Осим старијих људи, требало је помоћи и социјално угроженима, јер не могу себи да приуште електронски уређај код куће, који је био неопходан за попуњавање упитника.

Како су Вас људи прихватили приликом обиласка домаћинсџва?

– Људи су ме веома љубазно дочекали, свуда, без изузетка. Током попуњавања упитника указала се прилика и да мало попричамо о свакодневном животу са мештанима. Старије госпође нису хтеле да ме пусте, било им је драго што има ко да их саслуша. Било је лепо упознати мештане који су

се недавно доселили у Ловру или са којима смо се од детињства само осмехом поздрављали.

Каку су џомоћ обично џражили од Вас?

– Постављала сам питања редом, а они су одговарали. Било је тренутка када смо мало застали, па смо заједно размишљали о тачним одговорима. Код оних питања, где су били понуђени одговори, било нам је лакше. Када смо морали да напишемо године, заједно смо бројали, понекад се смејући, некад носталгично, присећајући се добрих старих успомена.

Да ли је било и неких неџштивних искусџва?

– Не, и веома сам поносна на то. Као што сам управо поменула, свуда су ме примали веома љубазно, одговарали су на сва моја питања, чак и на необавезна, као што су болести, инвалидитет, националност, вера. У селу је био само један човек, који је унапред рекао да не жели да попуњава упитник онлајн, да неће прихватити пописивача, као и да не мари за последице. Али, када се испоставило да ћу ја бити повереник, села сам да разговарам са њим и врло брзо се уверио да у овом попису нема ништа лоше, па је и његов упитник попуњен. У целом окружењу ја сам била најбржи пописивач, па сам добила и похвалу. Није било особе која је морала да се пријави за накнадни попис, тако да се може рећи, да су Ловрани били веома активни у попису, било да погледамо самостално онлајн попуњавање или теренски попис.

Какви су Ваши оџишџи уџисци са прошлoгодишњеџе џојиса сџановнишџва?

– Попис, као посао, за мене је био животно искуство. Увек ћу се са задовољством сећати целог тог месеца, када сам боље упознала становнике Ловре, захваљујући чему од децембра 2022. године с великим жаром спроводим своје активности као председник Ловранског удружења за спорт, културу и слободно време. Увек имам на уму да ујединимо мештане села и да што је могуће више организујемо програме, негујемо и наставаљамо нашу традицију.

Предраг Мандић

СРБИ ВИШЕ НИСУ ВЕЃИНА У ЛОВРИ

Међу изненађењима која су донели резултати недавно одржаног пописа становништва у Мађарској, јесу и они из Ловре, села на Чепелској ади на Дунаву. Наиме, све до сада, Ловра је била једино насеље у Мађарској са већинским српским живљем. Међутим, према најновијим подацима Централног статистичког завода, у овом селу је између два пописа промењена етничка слика. Од 292 становника, свега њих 114 се изјаснило да припадају српској народности, седморо да су бугарске националности, док су остали Мађари. Овакви резултати за собом свакако повлаче бројна питања, на која ћемо, надамо се, тек добити одговоре.

Размотрени резултати пописа становништва у Мађарској

У оквиру „Дана српске културе у Сегедину“, у организацији Сегединске месне српске заједнице, у просторијама Српског клуба уприличено је излагање у вези са резултатима прошлогодишњег пописа становништва у Мађарској. Излагач је био Пера Ластиф, директор Српског института при Самоуправи Срба у Мађарској.

Говорник из Будимпеште је присутнима из Сегедина, Деске и Новог Сентивана презентовао статистичку слику након пописа становништва у Мађарској 2022. године. Пера Ластиф је подсетио да се пописи у Мађарској врше од 1870. године, када је и основан Централни статистички завод, са седиштем у Будимпешти.

Говорећи о изјашњавању Срба у Мађарској 1990. године, истакао је да се тада мање од 3000 људи изјаснило да има српску националну припадност. Међутим, након оснивања мањинских самоуправа – где је предуслов био ангажовање бирача и њихово изјашњавање – дошло је до драстичне промене. Наиме, 2001. године дошло је до повећања тог броја. Истовремено, и број питања која су постављена приликом пописа становништва је увећан: 1. Шта сте по националности? 2. Који вам је матерњи језик? 3. Који језик употребљавате у кругу породице или пријатеља? 4. За коју културу се везујете? На основу тих питања, тачније података, који су проистекли, могла се извући сложена слика.

Године 2001, на прво питање, тј. на националну припадност, могла су се дати и два одговора. Дакле, на површину је испливао „сложени“, тј. двојни идентитет. Захваљујући томе, 2001. година донела је изванредан раст у броју регистрованих мањинаца, а након десет година та бројка се даље повећала. Пера Ластиф је подсетио да је попис становништва, одржан прошле године, требао да буде одржан 2021. Међутим, због пандемије, он је реализован 2022. Централни статистички завод је обелоданио резултате и код

свих бројчано већих мањина регистрован је пад и то у свим категоријама питања.

Он је укратко говорио и о резултатима „мањих“ народности, као што су: Бугари, Грци, Јермени, Словенци итд, да би цео приказ заокружио представљањем слике о Србима у Мађарској, која је настала након прошлогодишњег пописа становништва.

„Једино смо ми којима је сваки показатељ позитиван“, нагласио је излагач, који је истакао да је по националности, у односу на последњи попис становништва, резултат повећан са 11,4%, код матерњег језика уочљив је пораст од 14,6%, по употреби језика 5,1%, а по агрегатном броју имамо плус 16%.

„Шта је иза овог броја?“, упитао се Пера Ластиф, који је присутнима одмах скренуо пажњу и на чињенице, које су допринеле оваквим резултатима. Осврнуо се и на изненађења, позитивна и негативна. Говорећи о резултатима у Будимпешти, нагласио је да је у појединим квартовима дошло до знатног пада броја Срба, па тако и у 14. где он живи. Разлоге треба испитати, као што ваља размотрити и узроке мањег регистровања броја нашег живља у местима као што су: Гед и Ерд (где је раније укинута српска самоуправа).

По свему судећи, овде се неће формирати српске самоуправе, чиме се доводи под знак питања и формирање Самоуправе Срба Пештанске жупаније. Слична опасност прети и Чанаду, у Поморишју, где је према попису становништва регистровано деветнаест припадника српске националности.

у Макови је регистровано двадесет људи. Међутим, у случају овог града било би потребно двадесет пет припадника српске националности како би се формирала српска самоуправа, за разлику од Чанада, где је требало да буде минимум двадесет. Наиме, у том насељу је и раније била српска самоуправа, док је у Макови није било. Пера Ластиф је приликом навођења насеља посебно истакао и драстичне статистичке промене. Примера ради, у Ловри, где је 2011. године било 167 регистрованих Срба, сада се изјаснило 114.

Негативна тенденција – како рече излагач – уочљива је и у Помазу. Тамо је 2011. било 157 Срба, а сада их је 118. „Процентуално је и ту јако велики пад, и управо је то оно што забрињава да су кључна насеља заказала“, констатовао је Пера Ластиф, који је знатни пад истакао и у случају Батане, Сантова и још неких насеља.

Он је подсетио да је Српски институт помоћним, информативним материјалима, објављеним путем медија, скренуо пажњу на важност учешћа на попису становништва 2022, али се ипак, пуно тога није урадило на пропагирању и истицању значаја неопходности истицања српске националне припадности на попису.

По речима директора Српског института у Будимпешти, неки градови су представљали изненађење, као што је Татабања, где је регистровано 39 особа, припадника српске националности, Веспрем 62, Ђур 131, Мошонмађаровар 85, Шопрон 64, Сомбатхел (Суботиште) 155, Дебрецин осамдесетак.

Повод за задовољство дали су, примера ради, резултати регистрованих

Срба по националности у такозваним српским центрима, као што су Сегедин и Деска.

Наравно, било је насеља где су српски активисти итекако пуно радили како би се достигао број регистрованих Срба, потребан за формирање српске самоуправе. Међу њима, излагач је споменуо Мађарбоју и Медину.

Током вечери, Пера Ластиф је навео и сва остала српским живљем настањена насеља и какви су резултати постигнути током пописа становништва у 2022. години.

Сумирајући резултате прошлогодишњег пописа становништва у Мађарској – када је понуђено да се путем интернета одговори на питања на формулару, а постојала је могућност и уз помоћ пописивача – Пера Ластиф је нагласио да је дошло до мањег пораста броја Срба у Мађарској. У кључним насељима је регистрован сличан пад, као и у случају осталих народности, а дошло је до повећања броја Срба у оним насељима где има доста људи које је назвао „гастарбајтерима, досељеницима итд“.

На крају форума, директор Српског института ССМ је присутне информисао да је од стране директора Института за истраживање мањина замољен да се укључи у рад те установе, који би се односио на истраживање и анализу резултата пописа становништва.

„Нажалост, то се десило сада, када су се појавили негативни резултати. Тек сада је упућен позив. Требао је много раније да стигне, валајало је радити на томе да не стигнемо до ове ситуације“, рекао је на крају Ластиф.

П. М.

СУСРЕТИ

Сајамска манифестација у Будимпешти

Српски произвођачи на Сајму пољопривреде

Министарка пољопривреде, шумарства и водопривреде Јелена Танасковић истакла је на свечаном отварању Сајма пољопривреде и прехранбене индустрије „ОМЕК“ у Будимпешти, да расте извоз пољопривредних производа у Мађарску, као и да је постигнут договор о извозу српске малине.

Танасковићева је рекла да извоз пољопривредних производа у Мађарску расте до мере да је Србија од 2018. године, када је он био у висини 150 милиона

евра, у 2022. дошла на 345 милиона евра. Она је рекла да су са њом на сајам дошли и пољопривредни произвођачи малине, пошто је то договорено са министром пољопривреде

Мађарске Иштваном Нађом. Свечаном отварању, на позив Министарства, присуствовали су и: Љубомир Алексов, српски представник у Парламенту Мађарске и представници Епархије будимске.

У културном делу програма, након интонирања химне, наступило је Културно-уметничко друштво „Табан“ из Будимпеште, под руководством Душана Вуковића, које је својим приказом српског фолклора допринело представљању Србије на овом догађају.

Сајам је био подељен у осам тематских области, које обухватају следеће категорије производа: воће и поврће; производе од меса; пекарске и кондиторске производе; мед; млеко и млечне производе; органик, алкохолна пића и сокове; месо од дивљачи и рибу. Србију су представљале компаније „Апис мед“, „Нектар“, „Винарија Алексић“, „Винарија 100 жена“, Компанија „Станић“, „Савез ракијаша Србије“, „Србија органик“ и „Унда МД“. К. П.

Госповање у Печују

Посета Актива жена Савеза независних социјалдемократа РС

У организацији Градског одбора Актива жена Савеза независних социјалдемократа (СНСД) из Градишке, око три стотине чланица ове политичке странке из Републике Српске боравило је у туристичкој посети Печују.

Група коју је предводила Рената Обрадовић Поповић, председница Актива жена СНСД Општине Градишка, уз помоћ водича Радмиле Швраке, обишла је и погледала бројне културно-историјске споменике града, међу којима и српски православни храм, посвећен Св. Андонику и Јунији.

У Регионалном центру печујских Срба, гошће из Републике Српске дочекао је и топле поздраве упутио јереј Милан Ерић, парох печујски, који је дамама укратко говорио о прошлости српске православне црквене општине у Печују, као и о историјату новоизграђеног Светог храма из 2015. године.

Чланице Актива жена из Општине Градишке имале су прилику да се диве и изложбеној грађи црквено-уметничке збирке, у суседству светог храма. Борвак у Печују руководство Актива жена СНСД искористило је да се састане и са руководиоцима жу-

панијског огранка ФИДЕС-а, Савеза младих демократа.

У згради Самоуправе Жупаније Барања гошће је примио Ласло Ери, председник Скупштине Жупаније Барања, у чијем друштву су се налазили и Ева Микеш, владин комесар, одговорна за регионални развој Јужног Задунавља, и члан председништва Сената Печујског универзитета, као и Ласло Деваи Алмаши, саветник за спољне послове и међународне односе.

У делегацији из Републике Српске, коју је предводила Рената Обрадовић Поповић, председница Актива жена СНСД Општине Градишка, која је и директор Комуналног предузећа у Градишки, налазиле су се још и: Данка Микић, потпредседница Актива жена СНСД Општине Градишка, финансијски директор Фирме „Галенфар“, Марија Цвјетковић, бивша посланица у Скупштини Републике Српске, некадашњи директор Транс-

фузије крви у болници у Градишки, Сања Павловић, потпредседница Актива жена СНСД Општине Градишка, професор математике и информатике, Оливера Ченгија, секретар СНСД Општине Градишка и Валентина Перић, члан Председништва Актива жена, и директор Туристичке организације града Градишка.

Током сусрета домаћина и гостију разговор се повео на тему политичке ангажованости жена, како у политичким странкама, тако и уопште, као и у Скупштинама Мађарске и Републике Српске.

Такође, разговарало се и о образовању, школству, делатности комуналних предузећа, а највећа пажња била је посвећена туризму; унутар тога развоју и унапређењу сеоског туризма.

Валентина Перић, директор Туристичке организације Градишке, упутила је позив домаћинима, на челу са

Ласлом Еријем, председником Скупштине Жупаније Барања, да што скорје посети Градишку, како би упознали туристичке и друге потенцијале града и његове околине. Уједно је изразила наду да ће на пољу туризма доћи до тешње сарадње са представницима туристичког сектора Жупаније Барања, са циљем да се размене искуства и изнесу све понуде које нуди Градишка и њена околина, али и Жупанија Барања.

На крају пријатељског разговора Ласло Ери се захвалио на позиву, уз обећање да ће сигурно посетити Градишку, а Рената Обрадовић Поповић је изразила велико задовољство што су односи Мађарске и Републике Српске одлични. Истакла је да су томе значајно допринели мађарски премијер Виктор Орбан и председник Републике Српске Милорад Додик.

П. М.

Нова књија Зорана Милекића

ИЗДАВАШТВО

Сведочанство о патњама деце у усташким логорима

Након романа „Аустријанка“, посвећеног хероини Диани Будисављевић, који је представљен и српским читаоцима у Мађарској, историчар Зоран Милекић је објавио још једно романсирано сведочанство. У књизи „Деца рата“ писац доноси истините приче о патњама деце у усташким логорима Стара Градишка и Јастребарско.

Српска читалачка публика у Мађарској већ је имала прилику да упозна писца и историчара Зорана Милекића, када је пре нешто више од годину дана о свом роману „Аустријанка“ говорио пред будимпештанском и сегединском публиком, на књижевним вечерима у организацији Културног и медијског центра „Српски венац“ и Српског позоришта у Мађарској. Још током представљања те своје књиге, посвећене хероини Диани Будисављевић, која је у Другом светском рату спасла више од 12.000 деце из логора у НДХ, писац је истакао да му је преостало обиље материјала до којег је дошао у разговору са жртвама и њиховим потомцима, и који жели да смести у нову књигу.

Сада је пред нама нови роман овог аутора, који наставља да прати

тематику којом се више од једне деценије бави. Управо пред овогодешњи београдски Сајам књига, у издању издавачке куће „Лагуна“, објављен је нови роман „Деца рата“, у којем писац Зоран Милекић доноси истините приче о троје деце одведене у усташке логоре Стара Градишка и Јастребарско.

Ово је роман који је морао бити написан, каже аутор и објашњава да је то истинита прича о троје деце, Мики, Јелени и Драгоју, од бежања пред усташама из њихових козарачких и славонских села, преко збегова и мука, и ужаса по логорима, до извлачења и преживљавања у најтежим околностима. Важно ми је било да нагласим победу живота над смрћу, победу добра над злим, нагласио је Милекић.

Аутор „Деца рата“ обе девојчице,

ДА СЕ СТРАДАЊА НЕ ЗАБОРАВЕ

„Иако је ово роман који је морао бити написан, тешко је било одупрети се оном људском, родитељском у себи, колико год се трудили да будете објективни. Али то је само једна од мука писања оваквих романа и морате се носити с тим“, каже Зоран Милекић и додаје да управо планира дугоочекивани поновни сусрет са преживелим малим логорашима и члановима њихових породица, као и да се нада да ће до њега у што скорије време доћи.

„Нема много романа о Јасеновцу и другим болним темама. Није их било из разних разлога, од идеолошких, до неспремности писаца да се ухвате у коштац са компликованим, замршеним и 'незгодним' темама. Данас се могу писати без идеолошких притисака, бар може онај ко то жели и осећа се спремним за то. Романи су добар начин да се патње људи у том и сличним логорима представе широј публици на начин који ће разумети. Али, пре свега се морамо држати чињенице. У овом случају, чињенице су горе од било какве маште. Ја се бар тога придржавам и тако гледам на то“, истиче аутор.

НЕСНИМЉЕНИ ФИЛМ О ЈАСЕНОВЦУ

„И овај роман Зорана Милекића о судбини деце логораша, која су захваљујући подвигу Диане Будисављевић и њених сарадника преживела пакао Јасеновца, отима ту трагичну обавезујућу чињеницу од заборава и доприноси колективном сећању на зло, које се обрушило на један народ. Суочен са истином коју је спознао, аутор оставља неизбрисив траг о времену и животе својих јунака урезује у свест потомака“, рекао је познати глумац Тихомир Станић, и сам из крајева надомак Јасеновца.

Станић је пре више година ангажовао Милекића као сарадника на неснимљеном филму о Јасеновцу. Тада је почело дубље интересовање Зорана Милекића за ову тематику, која га је навела да претражи обиље докумената у бројним архивама.

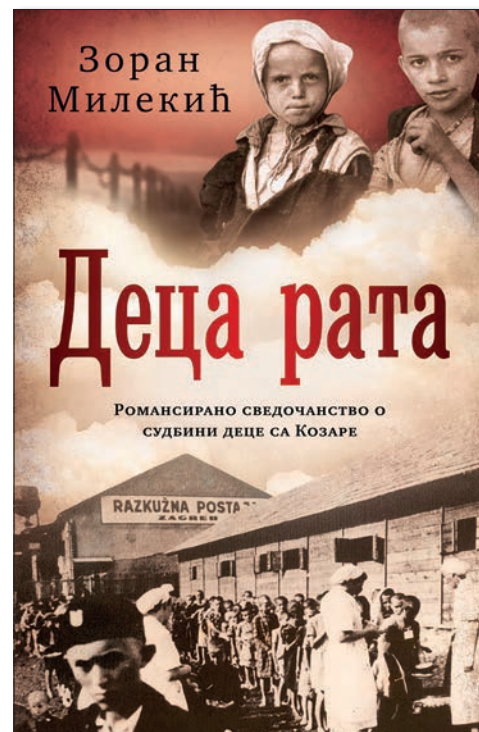
које се помињу у роману, упознао је и са њима путовао у Јасеновац. Оне су му успут говориле о својим судбинама, а после су се виђали у Београду и настављали разговоре. Он објашњава да се Јелена могла сетити многих важних догађаја из рата, јер је у то време већ имала осам година. Мика је била премала, имала је једва годину или две, али му је причала оно што су јој причали њен брат и други рођаци.

– Мики су коначно пронашли и упознали 35 година након завршетка рата, јер ју је усвојила једна загребачка породица, управо захваљујући тадашњим херојским напорима Диане Будисављевић и њених сарадника, када су деца извлечена из канци зла и давана на усвојење, уз помно бележење података, да касније, по Дианином обећању, буду враћена родитељима. Драгоја никада нисам упознао, пошто је умро 2005. године. Међутим, он је иза себе оставио више записа својих сећања на мучне логорашке дане – објашњава аутор.

Кроз потресна сведочанства о судбини деце са Козаре, Зоран Милекић је насликао портрет деце која су преживела рат одвојена од породице и у стрепњи да више никада неће видети родитељски дом. Радња прати трагичне догађаје на Козари, 1941. Две породице беже од усташа, Немаца, смрти и неизвесности. Жене се не одвајају од деце, док мушкарци траже заклон и храну. Немила су

времена, треба спасти голи живот. Свој и живот деце. Драгоје, Јелена и Мика главни су јунаци ове приче. Прерано одвојени од родитеља, одведени у логоре Стара Градишка и Јастребарско, потискују страх и гаје наду да ће видети родитеље, браћу, сестре, баке и деке, чим се за то укаже прилика. Неки су чекали две, неки три године, неки нису ни дочекали срећу поновног окупљања. Истинита прича о њима сведочанство је о величини дечје наде и снаге у тешким временима, као и опомена да се овакве приче не забораве.

Добрила Боројевић

ДРУШТВО

Незадовољство Срба у Санткову

Грађевинари некавалитетно обавили адаптацију друштвених просторија

Иако је грађевинска фирма која обнавља Дом српске заједнице урадила поједине послове, наручиоци су након обиласка терена констатовали да су радови извршени некавалитетно и да тражена сума није била у складу са оним што је учињено. Зато су затражили од извођача да се обаве корекције, јер у супротном неће добити новац.

Самоуправа Срба у Санткову и даље чини све, како би се у потпуности обновио Дом српске заједнице, у том бачванском насељу. Захваљујући финансијским средствима добијеним од Уреда премијера и Фонда „Бетлен Габор“, Срби у насељу на мађарско-српској граници, предвођени Надом Бунчић Ђурић, председницом месне Српске самоуправе, поново су прионули на посао, како би наставили извођачке радове на улепшавању свог седишта у суседству малогоспојинског српског православног храма.

Сантовчани су овом приликом од извођача затражили да ојача темеље згра-

де, пошто је објекат грађен 1903. године, а вода је, у међувремену, често пута улазила под грађевину.

Иако је извођачка фирма урадила поједине послове, наручиоци су након обиласка терена констатовали да су радови извршени некавалитетно и да тражена сума није била у складу са оним што је учињено.

Председница Српске самоуправе у Санткову Нада Бунчић Ђурић затражила је од извођача да се послови изврше на одговарајући начин, истичући да, у супротном, фактура неће бити плаћена.

Учвршћивање темеља грађевине је итекако важно, јер су Сантовчани успешно конкурисали за изолацију зграде. Међутим, док фундамент ни-

је у потпуности урађен, не треба покретати ни радове на изолацији.

Сви они, који пролазе поред седишне зграде сантовачких Срба, могу се и сами уверити да су послови код Дома српске заједнице само делимично урађени. Бетонирање није урађено како треба и питање је колико је уопште бетона утрошено. Са друге стране, урађени су неки радови, који нису били наручени.

Биће још разговора између извођачке фирме и Сантовачке српске самоуправе, како би се изгладили односи и нашло решење, које би одговарало и једној и другој страни. Остаје да се види како ће се решити бетонирање, које је нестручно урађено.

П. М.

ВРЕМЕПЛОВ

27. октобра 1995 – У Београду је умро српски књижевник Слободан Селенић, дописни члан Српске академије наука и уметности, професор на Факултету драмске уметности у Београду („Пријатељи са Косачићевог венца“, „Очеви и оци“, „Убиство с предумишљајем“).

28. октобра 1884 – Рођен је композитор, музиколог, педагог и критичар Милоје Милојевић, професор Музичке академије у Београду, један од зачетника музикологије у Србији. Основао је београдски оркестар „Collegium musicum“.

28. октобра 1923 – Умро је политичар и публициста Стојан Протић, један од твораца Радикалне странке, први премијер Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца 20. децембра 1920. Био је уредник листова „Самоуправа“ (1881-83) и „Одјек“ од 1884.

28. октобра 2000 – На Косову су, у организацији администрације УН, одржани локални избори, на којима је убедљиво победио Демократски савез Косова Ибрахима Ругове. Косовски Срби су бојкотовали изборе, а југословенске власти их нису признале.

28. октобра 2005 – Умро је позоришни и филмски великан, глумца Љуба Тадић. Био је стални члан Београдског драмског позоришта, Народног позоришта, Атељеа 212 и Југо-

словенског драмског позоришта, у којима је остварио велики број запажених улога. Глумио је у више од 60 филмова и у многим радио и телевизијским драмама.

29. октобра 1321 – Умро је српски краљ Стефан Милутин Немањић. Током његове владавине од 1282. Србија је проширила границе на северу и на југу и доживела економски и културни развој, постављене су основе законодавства и државне управе. Подигао је и обновио више црква и манастира (Грачаница, Нагоричино).

29. октобра 1918 – Хрватски сабор је после распада Аустро-Угарске у Првом светском рату прогласио раскид државно-правног односа са Хабсбуршком монархијом и прогласио приступање Хрватске Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

30. октобра 1830 – Умро је црногорски владика Петар I Петровић Његош који је по доласку на власт 1782. допринео развоју црногорске државности. Донео је 1796. први закон (Законик Петра I) и установио централни судски орган (Кулук) 1803. Предводио је Црногорце у борбама против Турака и Француза, мирно завађена племена и трудио се да искорени крвну освету.

30. октобра 1869 – Извођењем алегоричне слике Ђорђа Милетића „Посмртна слава кнеза Михаила“, у Београду је отворена нова зграда Народног позоришта, изграђена по пројекту Александра Бугарског.

30. октобра 1918 – Словачка је прогласила одвајање од Мађарске и уједињењем са Чешком формирала Чехословачку, прву државу створену после распада Аустро-Угарске у Првом светском рату.

30. октобра 1918 – Капитулацијом Турске, која је у Први светски рат ушла 1914. на страни Централних сила, престала је да постоји Отоманска империја.

31. октобра 1851 – У Цетињу је умро црногорски владика, филозоф и државник Петар II Петровић Његош, велики епископ песник. Залагао се за ослобођење и уједињење свих Срба и био је спреман да се одрекне својих световних власти зарад уједињења са Србијом. Његош је поштован као песник и филозоф, а најпознатији је по својој епископској поеми „Горски вијенац“, која се сматра за ремек-дело српске и јужнословенске књижевности. Друга његова важна дела су „Луча микрозма“, „Огледало српско“ и „Лажни цар Шепан Мали“. Као изразити српски родољуб, Његош у својим књижевним радовима скоро 200 пута спомиње Србе и Српство.

31. октобра 1918 – У атентату је убијен бивши мађарски

премијер гроф Иштван Тиса, вођа реакционарне Националне странке рада.

31. октобра 1984 – Испред резиденције у Њу Делхију убијена је Индира Ганди, премијерка Индије. Убиство су извршили Сики екстремисти, припадници њеног личног обезбеђења.

Петар Петровић Његош, умро је 31. октобра 1851.

Дан отворених врата на Тргу ружа

ШКОЛСТВО

Ђачки родитељи упознати са актуелним тренутком школе

Српска школа на пештанском Тргу ружа отворила је недавно своја врата за родитеље садашњих ученика и све оне који су заинтересовани да упишу своју децу у ову установу. Била је то прилика за родитељске састанке и детаљно информисање од стране руководства школе о бројним актуелним питањима.

Директорка Српског образовног центра „Никола Тесла“, др Јованка Ластић, овом приликом је одржала два родитељска састанка: први за заинтересоване за школовање у Српској гимназији „Никола Тесла“ и информисала их о основним стварима везаним за боравак и школовање њихове деце у Мађарској, а други, пленарни родитељски за родитеље садашњих ученика.

Родитељима који нису упознати са радом и функционисањем нашег образовног центра, директорка је нагласила да је ово школа намењена превасходно српској мањини на територији Мађарске, али с обзиром да се у школи ради са српским наставним језиком, школа је приступачна и за децу српског порекла из окружења, као и то да све потребе СОЦ „Никола Тесла“ финансира искључиво мађарска држава, тако да школа ради по мађарским законима, по мађарском националном образовном програму.

Оно што је родитеље највише интересовало је свакако процес пријема у школу, као и потребна документација, рокови и начин слања, па је на састанку добар део времена посвећен и објашњавању истих, а након тога је и образложено и бодовање на самом пријемном испиту.

Профили школе су драмска секција, хор, фолклор, спорт и ликовна секција и из тога тестирамо децу на пријемном, јер то су плус бодови који могу да се освоје. Почетком јуна се објави привремена ранг листа, јер после тога добијамо информације о евентуалном одустајању неких ученика. Око 10. јуна се поставља дефинитивна листа, а након тога се шаљу

мејлови примљеним ученицима о свим осталим појединостама везаним за прављење визе и потребне документације – објаснила је др Ластић.

Присутнима је стављено до знања да обрате пажњу на то да свако дете које се прими у школу, обавезно добија дом, и то само на годину дана. То је јако важна информација, јер ученици треба да испоштују правила заједничког живљења и кућни ред, како би и наредне године добили смештај у ђачком дому.

Примарна је важност сарадње школе и родитеља у циљу контроле и добробити детета, па је директорка замолила родитеље да имају у виду да им се дете школује у иностранству и да не може да буде код куће увек када то они сами пожелу, па спајају празнике и викенде, јер на тај начин се непотребно гомилају изостанци, а мађарска држава води посебну евиденцију о томе. То је за школу веома неповољно, јер због великог броја изостанака може негативно да се рангира.

Имали су родитељи питања, највише о самом бодовању које чека на пријемном будуће уписнике у школу, о тестирању, провери спорта и пријављених вештина и склоности, прављењу виза, проналажењу старатеља и његовој улози у животу детета у току школовања, као и његовој одговорности. Такође су били заинтересовани и за исхрану у шко-

ПЛАНОВИ ЗА НАСТУПАЈУЋИ ПЕРИОД

„Свечаност предаје пантљика, која је најважнија за матуранте одржаће се 4. децембра, а оно што ће још матуранте тангирати је и писмена матура која ће се одржати баш за време православног Ускрса, затим 14-15. новембра група од 10 ученика иде у Брисел, и надамо се да настављамо са пројектима Ерасмус+, као и осталим Темпус конкурсима. Потрудићемо се да ви и ваша деца, од тога да је школи одузета финансијска самосталност не осетите ништа, али важно је да то знате, јер ћемо можда некада доћи у ситуацију да неке препреке нећемо моћи да прескочимо. Надамо се да ћете то разумети, а ако ви као родитељи желите на неки начин да помогнете, свака помоћ је добродошла“, рекла је, поред осталог, др Јованка Ластић.

ли, као и могуће посебне режиме, али је директорка нагласила да је тако нешто могуће само уз лекарску потврду о потреби за тако нечим.

Др Ластић је упутила родитеље и у могућност бављења спортовима по клубовима ван школе, које је могуће, али само уз сагласност родитеља.

Било је речи и о осигурању у виду обрасца СРБ ХУН 111, и билатералном међудржавном споразуму Србије и Мађарске о покривању хитних интервенција, као и о наставку школовања деце која заврше Српску гимназију и признавању диплома које се добију у њој у Европи и још шире.

На другом родитељском састанку директорка је између осталог информисала присутне о модификацији новог закона о основном образовању, закону о

педагозима односно о наставном особљу, као и о продужетку зимског распуста и у мађарским школама, због чега ће ова школска година званично трајати до 21. јуна.

Било је идеја, од стране власника школе, да се укине кухиња и да се доноси готова храна, али сам се изборила за то да задржимо кухињу, која свакако није као кухиња код куће, али је још увек боља од хране која се испоручује, па вас молим да то испоштујете и уплату извршите на време – нагласила је директорка Ластић.

Споменула је и одлуку власника школе да се овој установи одузме финансијска самосталност, што значи да директор више не одлучује о томе

шта ће се финансирати, па је управо због тога неопходна дисциплина ових уплата. Такође је било говора о дисциплини, проверавању и информисању путем електронског дневника и његовој употреби и начину функционисања, као и употреби школских картица у свим сегментима школског система.

Ове године самостална Српска школа слави 30 година свог постојања, и планира се да свечаност буде одржана 30. новембра и да се тада са пригодним програмом на достојан начин обележи та годишњица уз све ванчасовне и ваншколске активности. Директорка је нагласила да је школа успела да обезбеди одређена финансијска средства од доста фирми и донатора из Србије (између осталих споменути су Триглав осигурање и Лили дрогерџа) који су изашли у сусрет како би ово могло да се организује.

Оно што је за родитеље важно било је и њихово учешће у телима као што су Родитељска организација, Школски округли сто и Школски сенат. Одузета финансијска самосталност доводи до промене неких докумената који се до сада нису мењали, тако да је важно да родитељи имају своје представнике у тим телима, јер је по мађарском закону обавезно тражити мишљење Родитељске организације по питању промене основних докумената институције.

Након изношења ових исцрпних информација, родитељски састанци су одржани и по одељењима, а на њима су због потпуније информисаности присуствовале и старешине из домова.

Драгана Меселџија

НЕВЕН

Сасијанак у Београду

Министарка просвете упозната са потребама СОЦ „Никола Тесла”

У Београду је 11. октобра ове године уприличен састанак министарке просвете у Влади Србије Славице Ђукић Дејановић и директорке Српског образовног центра „Никола Тесла” у Мађарској, др Јованке Ластих. Приликом разговора, нагласак је стављен на актуелна питања у вези са функционисањем центра, а као најважнија ставка, наведена је молба директорке да се гостујућим професорима, који су запослени у школи, обезбеди додаток за становање.

Овај тип новчане помоћи је постојао све до 2017. године, када је из техничких разлога обустављен, и од тог времена се улажу напори да се иста помоћ поново обезбеди. Разлог за ту молбу је чињеница да су у протеклим неколико година трошкови изнајмљивања стамбеног простора у Мађарској драстично повећани и прети опасност да ће се гостујући професори вратити својим кућама, иако је њихово присуство изузетно важно и преко потребно, како би се обезбедила настава на српском језику.

Друга важна област разговора било је обезбеђивање уџбеника, помагала и обавезних лектура на српском језику и ћириличном писму, за учени-

ке ове васпитно-образовне институције. Ту се првенствено мисли на биваре, географске и историјске атласе, као и на лектире из светске књижевности.

Трећа тема је био пројекат „Србија за Србе у региону”, у оквиру којег би матуранти Центра, а и запослени професори, имали могућност да у матици похађају основне, мастер или докторске студије. Међутим, због одређених техничких проблема ова изузетно позитивна иницијатива губи на својој привлачности.

На крају сусрета, директорка Ластих је искористила прилику да поводом свечане академије обележавања 30. годишњице самосталности Српске школе, министарку Ђукић Дејановић позове на свечаност, која ће бити одржана 30. новембра 2023. године, у 14 часова, у аули Српске школе на Тргу Ружа, у Будимпешти.

К. П.

Међународни скуи у Подгорици

Конференција ученичких и студентских домова

У Подгорици је недавно одржана друга Међународна конференција ученичких и студентских домова југоисточне Европе, на којој се разговарало о потенцијалима домова у образовно-васпитном раду, регионалној сарадњи, сарадњи домова са надлежним министарствима, унапређењу услова студирања, живота и рада младих, доквалификацији стручног особља и едукацијама.

Организатор конференције је било регионално Удружење ученичких и студентских домова југоисточне Европе, чији су чланови представници министарства региона, универзитетски професори, стручњаци из праксе, представници институција, које се баве питањима младих и образовања, као и сами студенти. На конференцији је директорка СОЦ „Никола Тесла” др Јованка Ластих представила ову установу и поред осталог рекла:

„Ово је српски народносни васпитно-образовни систем у Мађарској. У

пет насеља имамо школе разних типова и у још четири насеља имамо допунску наставу на српском језику. Ово су основни параметри нашег центра, који су се већ мењали. Тренутно, око 250 запослених ради у 8 зграда, у 4 насеља. Имамо возни парк од осам школских аутобуса, који свакодневно превозе више стотина деце и одраслих по разним насељима.”

На видео-биму су приказане фотографије школских зграда, затим информације о броју ученика, на шта је др Ластих посебно поносна: скоро 900 ученика у 2023/24. школској години. Она је присутне, такође, упознала са разноврсним школским пројектима са матицом и земљама у окружењу: Сусрети европских гимназија, Прва глобална Олимпијада роботике, Без граница, пројекти Европске уније, Твининг пројекти - Ерасмус пројекат „Измери ме”, активности у оквиру Школског спортског друштва „Никола Тесла”, нарочито у женској одбојци, женској и мушкој кошарци и фудбалу, затим ликовна секција, Ликовна колонија, фолклор, хор, драмска секција, ђачки лист „Гимназијалац”, који излази квартално и једини је ћирилични лист који уређују средњошколци ван граница Србије.

„Сваке године излази школски годишњак, а организују се и летњи кампови на Копеонику и на Балатону”, истакла је др Ластих на овом скупу.

К. П.

Пројрам у Бањањи

Сунчана јесен живота

Главна скупштина Уједињених Нација је још давне 1991. године установила 1. октобар за Међународни дан старих особа, као одговор на велике демократске промене које се дешавају још од средине прошлог века. Малишани из српског забавишта у Батањи, већ девету годину за-

ли мало изненађење, поклоне, њихових руку дело, које су са много љубави припремали и предали им. Била је ово одлична прилика да припадници треће деценије погледају и изложбу цртежа са ликовног конкурса „Моја бака и мој деда”. Васпитачице су том приликом уручиле призна-

редом, приређују манифестацију под називом „Сунчана јесен живота” и на тај начин обележавају Дан старих у друштву наших старијих суграђана. Овим видом дружења показали су колико мисле на своје баке и деке.

Након окупљања у децем царству присутне су поздравили васпитачице Габриела Дохањош Роцко и Ванда Варга, које су са малишанима припремиле весели културно-уметнички програм. Песме, рецитације и игре су се низале, а гости нису штедели своје дланове да великим аплаузом награде малишане. Деца и њихове васпитачице су на крају за њих припреми-

ња и лепе награде ауторима радова који су се потрудили да на најлепши начин прикажу своје најмилије. Уследило је дружење најмлађих и најстаријих. Забава се завршила малом закуском где су наши старији суграђани уживали у разговору и дружењу. Дивно проведено пре подне у децем друштву видно их је орасположило и учинило срећним, не само њих, него и децу која су желела да се у што бољем светлу прикажу пред бакама и декама. Јединствен пример међугенерациске сарадње у којој је свако уживао.

С. Ђ.

Самоуправа Срба у Мађарској – Будимпешта,
на основу параграфа 20/A XXXIII Закона о правном
статусу запослених у јавном сектору
(а „Közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi
XXXIII. törvény”)

РАСПИСУЈЕ КОНКУРС

за радно место директора (вишег руководиоца) Српског забавишта, основне школе, гимназије, ђачког дома и библиотеке „Никола Тесла” у Будимпешти

Рок на који се особа запошљава: правни статус запосленог професора у јавном сектору на неодређено време;

Карактер радног места: пуно радно време;

Конкурс расписује: Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској, 1055 Будимпешта, Ул. Микше Фалка бр. 3;

Рок на који се даје овлашћење вишем руководиоцу: на одређено време од 5 година.

Назив и адреса радног места: Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла”, 1074 Будимпешта, Трг ружа бр. 6-7.

Важнији задаци из делокруга руководиоца: будимпештанско Српско забавиште, основна школа, гимназија, ђачки дом и библиотека „Никола Тесла” је мултифункционална народна институција јавног образовања и васпитања - по Закону о јавном образовању, параграф 69. § тачка (1), у којој своје задатке извршавају директори забавишта, основне школе, гимназије, колегијума и библиотеке.

Плата и друга примања: За установљивање плате и других примања су меродавне одредбе XXXIII Закона о правном статусу запослених у јавном сектору (из 1992. године).

Конкурсни услови:

- За извршавање било којег задатка у мултифункционалној васпитно-образовној институцији, васпитавању у народном забавишту, васпитавању-образовању у школи, за испуњавање делокруга педагога је потребно – према набројаном у прилогу 3, Закона о јавном образовању и васпитању – школска и стручна спрема високог степена (Особа која испуњава наведене услове има право да попуни радно место у мултифункционалној васпитно-образовној народносној институцији);

- Стручна спрема за руководиоца институције стечена у оквиру педагошког стручног испита;

- Стручна пракса од барем пет година, стечена у педагошком раду или недељном одржавању десет наставних часова или одржавању занимања или стручна пракса стечена на основу давања часова по налогу послодавца;

- Да кандидат није био кажњаван, да је агилан у раду;

- Да кандидат има праксу од барем пет година као руководиоца у јавном образовању.

- Да је кандидат запослен у пуном радном времену на неодређено време у васпитно-образовној институцији као педагог или да је уз радни налог истовремено запослен у пуном радном времену на неодређено време као педагог.

Услови који представљају предност:

- У случају идентичних услова, предност има особа која је припадник народности;

- Знање неког страног језика

Документи и потврде који се прилажу уз конкурсну пријаву:

- Стручна биографија кандидата;
- Стручни програм руковођења (развоја);
- Потврда која доказује да кандидат задовољава услове расписаног конкурса,
- Изјава кандидата да дозвољава располагање његовим личним подацима који се односе на расписани конкурс, њихово копирање и прослеђивање онима који дају мишљење и доносе одлуку у вези са конкурсом;
- Потврда да није био кажњаван, не старија од три месеца.

Почетак временског периода на који се даје овлашћење вишем руководиоцу: најраније од 16. августа 2019. године;

Рок за предају пријаве:
31. дан од оглашавања конкурса на сајту Министарства унутрашњих послова до 9.00 сати;

Место предаје пријаве:
Пријаву треба лично предати до истека рока за предају конкурса председници Самоуправе Срба у Мађарској Вери Пејић Сутор или шефу Канцеларије ССМ др Јадранки Гергев (адреса: Szerb Országos Önkormányzat, 1055 Budapest, Falk Miksa utca 3)

Рок за доношење одлуке у вези са конкурсом: на првој седници Скупштине ССМ-а, најкасније 60 дана по истеку рока за пријаву на конкурс.

Важне информације у вези са послодавцем:
У вези са конкурсом се можете интересовати у Канцеларији Самоуправе Срба у Мађарској (1055 Budapest, Falk Miksa utca 3), код шефа Канцеларије др Јадранке Гергев и председнице ССМ Вере Пејић Сутор.

Срдечно вас позивамо на премијеру
представе Српског позоришта у Мађарској
и Културног центра „Српски венац”

„Коштана”

Дођите с нама на путовање
у душу Коштане, Миткета и Вас самих!

11. новембар 2023.

од 19 часова

Цена улазнице:

3500 форинти

Адреса:

1065 Budapest

Nagymező utca 49.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ♦ За издавача: Радојка Филаковић ♦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јакљевић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фоторедактор: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Web: www.snnovine.com ♦ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ♦ За штампању Szedéstűköt Vt.: Ференц Ибош ♦ Текстурне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061-0238

Света Петка или Преподобна мати Параскева

Дан њеног помена - Петковдан, обележава се 27. октобра и шеста је слава по броју свечара код Срба. Била је хришћанска византијска подвижница из 11. века. Уз Петковдан, култ преподобне Параскеве обележава се и 8. августа, на дан преноса њених моштију из Бугарске у Србију. Тада се слави још једна светитељка, истог имена – Света мученица Параскева Римска. Заједнички празник двају светитељки истог имена прославља се као Света Петка Трнова.

кији, половином 10. века. Потичала је из имућне и побожне породице. Имала је брата, који се звао Јевтимије, и који се замонашио веома млад, да би касније постао епископ Мадитски (989-996) и светитељ у граду Мадиту код Галипоља.

Још као девојчица, док је са мајком одлазила у цркву, она је била веома побожна. Након смрти својих родитеља, жељна подвижничког живота, она напусти родитељски дом и оде у Цариград, где се замонаши у цркви Свете Софије и добије име „Параскева“, а затим се запути у Јорданску пустињу, живећи строгим аскетским животом, где се ради Христа подвизавала све до своје старости.

У доба позне старости, сањала је анђела који јој је рекао да напусти пустињу и врати се у свој родни град, Епиват. После повратка, поживела је још две године. Верници су је сахранили по хришћанским обичајима, али не на градском гробљу већ издвојено од других. По другом, бугарском извору, она је била сахрањена непримерено поред једног столара, па након тога и једног морнара, чија су телеса грозно мирисала. Због те непријатности силом прилика откопани су гробови и тада је откривено њено „нетрулежно тело“, али није дирано. Тек када су нека Јефимија и неки Ђорђе, независно једно од другог, сањали исти сан о њеној светости и добили наредбу да је одатле изваде, народ је откопао гроб и њене мошти пренео у храм, где су најпре чуване.

Њене чудотворне мошти пренесене су у току времена много пута. Најпре у Цариград, па одатле их бугарски цар Јован Асен 1238. године пренесе у Трново. Из Трнова након његовог пада (1393) су се мошти селиле преко Видина, до Бруса (1396) – биле пренете у Влашку, након пада Бугарске под Османлије.

Када је и Влашка постала угрожена турским упадима, а на молбу српске кнегиње Милице султану Бајазиту, мошти су пренете у Србију 1398. године, у средњовековни град Жупањевац. Одатле су око 1400. пренете у манастир Љубостињу, па су коначно 1417.

пренете у Београд. Кад је Сулејман I 1521. године освојио Београд, он уз остале драгоцености преноси у Цариград и мошти Св. Петке, заједно са протераним Србима Београђанима. На молбу и трошком молдавског господара Василија Арбанаса званог Лупула 1641. године мошти су пренете у град Јаши, где се и данас налазе (осим два прста шаке, који су у капели Свете Петке на Калемегдану).

Молдавски кнез је да би спасао мошти светите, наводно 1632. године исплатио дугове Светог гроба у Јерусалиму (за 42.000 мађарских златника) а 1641. године и дуг Васељенске патријаршије, и још подмитио Турке у Цариграду са 390 кеса дуката.

Широм Србије налази се и велики број извора, који су посвећени Св. Петки. Један од њих је извор Св. Петке у калемегданској тврђави у Београду, где су њене мошти дуго времена почивале. Српска православна црква је слави 14. октобра по старом, односно 27. октобра по новом календару.

Свету Параскеву српски народ обично зове Света Петка, а у српским приморским крајевима Петка Биградска, јер су јој мошти почивале такође и у Београду. Такође је позната и као Петка Трнова, јер су јој мошти биле у Трнову, али и српској Трн-паланки о чему постоје записи. Пренос моштију Свете Петке слави

се 8. августа, када се истовремено обележава и дан Свете мученице Параскеве Римске. Заједнички празник обележава се као Света Петка Трнова.

У српском православном црквеном календару су 1900. године биле три светитељке истог имена: „Преподобна мати Параскева – Света Петка!“ (14. октобра, по старом), „Мученица Параскева Римска“ (26. јула) и „Великомученица Параскева“ (28. октобра). Сада их има само две – јесења, права Света Петка Епиватска и летња – мученица. Тај факат је уносио забуну, јер су то три различите особе, свете жене из различитих периода хришћанске историје. Тако се јавља из 13. века „Служба светитељки Параскеви – Петки српској“ са 120 правила, која се односи на Параскеву из Епидаура тј. нашег Дубровника, такође из 10. века, у време српског краља Хранимира.

Света Петка се по броју свечара налази на шестом месту на листи највећих српских слава. Култ Свете Петке је веома развијен међу Србима, па је Петковица као јача слава раширена у више крајева, а највише у источној Србији и Далмацији. У Лужници и Нишави је Петковача прва општа јесења слава. У Шумадијској епархији Свету Петку слави око 3500 свечарских домова.

Д. А.

Култ Свете Петке је изузетно развијен у Србији, Грчкој и другим православним балканским земљама. Отуда и различити епитети који стоје уз њено име: Петка Балканска, Српска, Грчка, Бугарска, Румунска, Македонска, Епиватска, Београдска,

Трновска итд. О њој је снимљен филм „Света Петка – Крст у пустињи“.

Рођена је у тадашњем селу Епивату, код града Калистратије, који се налазио на обали Мраморног мора, између Силимврије и Цариграда у Тра-

ORGANIZATOR: SRPSKA SAMOUPRAVA 10. KVARTA

ALEKSANDAR PETROVIĆ

NEMANJA NIKOLIĆ

NEDA NIKOLIĆ
TRIO

KONCERT

SUBOTA
25. NOVEMBAR 2023.
19:00

TÖKÖLYANUM / TEKELIJANUM
1053 BUDAPEST, VERES PÁLNÉ U. 17.

ULAZ SLOBODAN!
INFO: +36 20 523 12 91

POKROVITELJI / PARTNERI: